

LATVIJAS PAŠVALDĪBU SAVIENĪBA

Mazā Pils iela 1, Rīga, LV-1050
Tālr. 67226536, fakss 67212241
e-pasts: lps@lps.lv
www.lps.lv

Nod.maks.kods: 40008020804
Nor.konts LV53UNLA0001001700906
AS "SEB banka"
kods UNLALV2X

Rīga

06.11.2020. Nr. 202010/SAN2834/NOS779

Uz TAP VSS-911

Vides aizsardzības un reģionālās
attīstības ministrijai

Par Konceptuālo ziņojumu

"Par administratīvo reģionu izveidi"

Latvijas Pašvaldību savienība (LPS) ir izvērtējusi Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas sagatavoto konceptuālo ziņojumu "Par administratīvo reģionu izveidi" un nesaskaņo to.

LPS uzskata, ka, veidojot administratīvos reģionus, jāizveido institucionālais un finansiālais pamats

a) pārmērīgas darbaspēka un citu resursu koncentrācijas novēršanai galvaspilsētas metropoles reģionā;

b) aktīvākai citu reģionu iedzīvotāju un uzņēmēju iesaistīšanai sekmīgā konkurencē ar citiem pasaules reģioniem.

Lai to panāktu, jāveido institucionālo un finansēšanas sistēmas tā, lai administratīvie reģioni pakāpeniski izpildītu šo misiju.

LPS saprot, ka COVID19 izraisītā krīze neļauj uzreiz un pilnībā pārgrupēt resursus un īstenot nepieciešamās pārvaldes reformas, taču pārmaiņām jābūt vērstām uz ilgtermiņa perspektīvu un steiga nav vietā.

Atzīstot, ka konceptuālajā ziņojumā ir daudz labu ieceru, tagadējā kvalitātē tas vēl nevar būt pamats kvalitatīva likuma izstrādei.

Tāpēc LPS šo ziņojumu nesaskaņo un aicina to uzlabot, lai pirms likumprojekta gatavošanas atrisināt šādus jautājumus:

1) Noteikt tādu juridisko statusu, kas ļautu nākotnē būtiski pārsniegt pašreizējo plānošanas reģionu kompetenci, nododot tam ne vien atsevišķus, šaurus dažādu nozaru valsts funkcijās ietilpstošus pārvaldes uzdevumus, un atsevišķus pašvaldību funkcijās ietilpstošus pārvaldes uzdevumus, bet arī autonomas funkcijas. Ziņojumā piedāvāts samazināt tagad esošu plānošanas reģionu statusu līdz sadarbības iestādei bez publiskas personas statusa. Administratīvajam reģionam pareizi noteikt vismaz atvasinātas publiskas personas statusu.

2) Administratīvajam reģionam, kā atvasinātai publiskai personai, var būt kustamā un nekustamā manta, budžets, ko apstiprina lēmēj institūcija. Tad ziņojumā piedāvātie pārvaldes uzdevumi un finansēšanas avoti kļūst loģiskāki,

tos var iespēju robežās attīstīt un veidot efektīvus instrumentus Eiropas Savienības reģionālajai attīstībai un valsts reģionālajai attīstībai. Pagaidām, atbilstoši piedāvājumam tikai telpiskajai plānošanai ir autonomās funkcijas raksturs, kaut arī statusa pazemināšanas dēļ rodas problēmas ar regulēšanas tiesiskumu. Nosakot pareizu juridisko statusu par autonomajām var padarīt arī citas funkcijas, piemēram, atbildību par valsts reģionālajiem un valsts vietējiem autoceļiem.

3) Noteikt administratīvā reģiona kompetenci tā, ka tās grupējums atbilstu Valsts pārvaldes likumā un jaunajā Pašvaldību likumprojektā ievērojamajam dalījumam:

- a. Pārvaldes uzdevumi valsts funkciju sastāvā;
- b. Pārvaldes uzdevumi pašvaldības funkciju sastāvā;
- c. Autonomās administratīvā reģiona funkcijas.

Latvijas tiesību sistēmā pagaidām nav paredzētas dalītas atbildības funkcijas, kā tas ir starp ES un dalībvalstīm. Šādu funkciju ieviešana nozīmētu nepieciešamību būtiski pārstrādāt Valsts pārvaldes iekārtas likumu.

4) Lai administratīvie reģioni sekmīgi attīstītos, tiem jāiegūst nozaru ministriju, pašvaldību un iedzīvotāju uzticība. Tāpēc to robežām jābūt loģiskām un katram izprotamām, tiem arī jānodrošina Latvijai iespējas saglabāt pēc iespējas lielāku atbalstu no ES fondiem nākotnē:

4.1. LPS uzskata, ka ES fondu palielinājuma problēmas ziņojumā ir nepietiekami iezīmētas. Ir atbalstāms, ka Rīgas administratīvais reģions nākotnē iegūtu gan NUTS2, gan NUTS3 statusu. Tomēr nav izvērtēts Rīgas reģiona minimālais izmērs, kas ļautu saglabāt lielāku finansējumu citiem NUTS2 reģioniem.

4.2. Lai iedzīvotāji uzticētos administratīvajiem reģioniem (arī aktīvi līdzdarbotos šo reģionu pārvaldīšanā), ir nepieciešama piederības sajūta. Pašlaik Saeimā izskatāmais Latviešu vēsturisko zemju likums veicinās piederību ar zemēm saistītajai kultūrtelpai. Tāpēc jācenšas pēc iespējas tuvināt dalījumu NUTS3 reģionos (administratīvo reģionu teritorijas) un dalījumu zemēs. Šim nosacījumam vislabāk atbilst 6 zemes, papildinot administratīvos reģionus ar Sēliju un piešķirot vēsturiskās zemes statusu Rīgas administratīvajam reģionam, izdalot to no Vidzemes.

4.4. LPS uzskata, ka sasaistot reģionu teritorijas ar latviešu vēsturiskajām zemēm, tieši kultūrvēsturiskā identitāte veicinās iedzīvotāju vēmi piedalīties sava reģiona attīstībā;

4.5. Lai pašvaldības uzticētos administratīvajiem reģioniem, nekādā gadījumā tiem nedrīkst uzdot pašvaldību pārraudzības un kontroles funkcijas, ar kurām labi tiek galā valsts tiešās pārvaldes iestādes. Šo konceptuālo ierobežojumu jāietver gan ziņojumā, gan no tā izrietošajā likumprojektā.

4.6. Lai nozaru ministrijas un to tiešās pārvaldes iestādes uzticētos administratīvajiem reģioniem, tās jāpieaicina tādu jautājumu risināšanā, kas būtiski nozaru attīstībai un lieki neapgrūtinā ministrijas jautājumos, kas uz tām neattiecas. Ziņojumā apskatāmajos publiskās aģentūras un kopdarbības iestādes modeļos ministriju pārstāvji vairāk tiek izmantoti kā balsotāji Ministru

kabineta vārdā, nekā sadarbības dialoga uzturētāji. Tas nozīmē, ka gan atvasinātās publiskās personas galveno lēmēj institūciju, gan konsultatīvās institūcijas jāveido tā, lai atbilstoši paritātes principam būtu pārstāvētas visas intereses.

LPS uzskata, ka izvērtējot iespējamās administratīvo reģionu funkcijas, tās jāstrukturē, paredzot, kura būs tiešām pamatfunkcija un būtiski ietekmēs reģiona attīstību, nodalot tās no vienkāršotiem valsts pārvalde uzdevumiem.

Ziņojuma sadaļu par priekšlikumiem administratīvo reģionu funkcijām ir jāizdiskutē saskaņošanas gaitā, jo ir priekšlikumos ir funkcijas, kuras nav atbalstāmas, jo pēc savas specifikas un mēroga tā ir tipiska pašvaldību autonomā funkcija – piem. atļauju un licenču izsniegšanas uzņēmējdarbībai, sociālo pakalpojumu pieejamība un attīstības plānošana u.c.

Ziņojumu nepieciešams papildināt ar funkcijām, kas jau šobrīd tiek efektīvi īstenotas reģionālā mērogā un būtu iekļaujamās arī administratīvo reģionu funkciju klāstā. Remigrācijas aktivitāšu īstenošana, kā arī tūrisma koordinācija, energoefektivitātes un klimata jautājumi arī varētu būt darbības specifikai atbilstošas jomas, kas būtiski papildinātu augstāk minēto pamatfunkciju klāstu.

Vēršam Jūsu uzmanību, ka šobrīd dokumentā jaunatnes politika ir iekļauta sadaļā "Vispārējās izglītības sistēmas attīstība", bet jaunatnes politika ir pārnozaru politika, kurā ietverti gan izglītības, veselības, sociālās aizsardzības, uzņēmējdarbības, nodarbinātības, kultūras un vēl citu jomu jautājumi. Savukārt VARAM piedāvātajā likumprojektā "Pašvaldību likums" tā tiek paredzēta kā pašvaldību autonomā funkcija.

Atbilstoši ziņojumā paustajam funkcionālajiem resursiem (teritorijas attīstības plānošana, sabiedriskais transports, uzņēmējdarbības veicināšana, izglītība, sociālā palīdzība, civilā aizsardzība, kultūras pieminekļi) tiek plānotas 10 slodzes.

Savukārt paredzētas, neskaitot citas funkcijas, ārkārtīgi plašas funkcijas tieši šajās jomās:

1) Sociālo pakalpojumu pieejamības plānošanā un koordinēšanā, veselīga dzīvesveida politikas ieviešanā reģionā - noteikt pakalpojumu klāstu, t.sk. sociālo pakalpojumu iestāžu tīklu, un mērķa grupas pašvaldību sociālās aprūpes pakalpojumiem, koordinēt sociālo pakalpojumu sniedzēju darbu, veidot vienotu sistēmu reģionā par sociālās palīdzības klāstu un to kvalitāti

2) Bērnu tiesību aizsardzībā - pasākumi saistībā ar vardarbībā cietušo bērnu rehabilitācijas koordinēšanu un ārpusģimenes aprūpes pakalpojumu saņemšanas koordināciju, starp institūciju sadarbības grupu bērnu tiesību aizsardzības un ģimenes tiesību jomā darba koordinācija.

Vēršam uzmanību, ka Labklājības ministrija šobrīd strādā pie minimālā sociālo pakalpojumu groza izstrādes, kura nodrošināšana būs katras pašvaldības atbildība un finansējums, līdz ar to nav saprotama reģiona loma pakalpojumu klāsta un iestāžu tīkla noteikšanā. Tas bija saprotams deinstitucionalizācijas projekta īstenošanā, kur katrs plānošanas reģions izstrādāja plānu, uz kura pamata tika lemts par nepieciešamajiem

ieguldījumiem infrastruktūras izveidē katras pašvaldības teritorijā. Tāpat šobrīd virzītie grozījumi Sociālo pakalpojumu un palīdzības likumā noteiks pamata un papildus sociālās palīdzības veidus, ko finansē pašvaldības.

Piedāvājums reģionā līmenī koordinēt vardarbībā cietušo bērnu rehabilitāciju prasa papildus skaidrojumu, jo šobrīd par šo pakalpojumu nepieciešamību lemj sociālais dienests, kā arī organizē pakalpojuma saņemšanu. Nododot šo funkciju reģionam, pastāv risks, ka pakalpojums attālinās no iedzīvotājiem, kas nebūtu atbalstāmi. Ārpusģimenes aprūpes pakalpojumu atbalstam un darba koordinēšanai ir izveidoti Ārpusģimenes aprūpes atbalsta centri, tādēļ nepieciešams skaidrojums šīs funkcijas nodošanai reģioniem. Papildus jānorāda, ka joprojām notiek darbs pie bērnu tiesību aizsardzības sistēmas pilnveides, nav pieņemti lēmumi par izmaiņām šajā sistēmā, līdz ar to nav saprotams, kā piedāvājums nodot funkciju reģioniem iekļaujas nākotnes risinājumā. Lūdzam Izziņā iekļaut LPS iebildumus un skaidrot uzdotos jautājumus.

4.7. Ņemot vērā kraso pašvaldību patstāvīgo ienākumu proporcijas attiecībā pret valsts ienākumiem samazinājumu pēdējos gados, nav pieņemami priekšlikumi finansēt administratīvā reģiona pārvaldes uzdevumus no pašvaldību daļas iedzīvotāju ienākuma nodoklī. Tas uzreiz radīs krasu pretestību pašvaldībās citādi labajām reģionu veidošanas iecerēm.

Ziņojumā ir precīzi jānorāda, ka administratīvajiem reģioniem valsts deleģēto funkciju un darbības nodrošināšanai nepieciešamos līdzekļus paredzēt ikgadējā valsts budžetā, un uzdevumu izpildei finansējums no valsts budžeta tiek nodrošināts pilnā apmērā (funkciju / uzdevumu izpildei nepieciešamais finansējums).

Ja funkcijas vai uzdevumu ietvars no valsts puses tiek paplašināts, attiecīgi tiek palielināts arī valsts budžeta finansējums. Savukārt, ja funkciju vai uzdevumu ietvars samazinās, pieļaujams valsts budžeta finansējuma samazinājums.

Līdz ar to ziņojuma 3.2. sadaļā “Priekšlikums administratīvo reģionu funkcijām” teksts “Administratīvajiem reģioniem plānotais finansējums varētu būt esošā un plānotā valsts budžeta finansējuma ietvaros, kas paredzēts plānošanas funkcijai” ir jāaizstāj ar tekstu “Valstij deleģējot (nododot) valsts funkcijas vai uzdevumus administratīvajiem reģioniem, administratīvajiem reģioniem konkrēto funkciju / uzdevumu izpildei nepieciešamais finansējums pilnā apmērā tiks paredzēts no valsts budžeta līdzekļiem.”

Nekādā gadījumā nav atbalstāms priekšlikums no pašvaldībām paredzētā IIN daļas pārdalīt vēl 0,15%, tos novirzot administratīvo reģionu pārvaldīšanas iestādei, kā to paredz Ziņojuma 2. variants.

Papildus norādām, ka Ziņojumā netiek precizēts, kādā veidā plānots novirzīt finansējumu no pašvaldībām, vai par 0,15% tiks samazināta pašvaldībām ieskaitāmā IIN daļa vai pašvaldībām būs jāveic iemaksas aprēķinātā finansējuma apmērā jaunizveidotās iestādes uzturēšanai.

Pamatojoties uz likuma “Par pašvaldībām” 9. pantu: **“nododot valsts pārvaldes iestāžu funkciju izpildi pašvaldībām, vienlaikus tām nododami**

līdzekļi, kas paredzēti attiecīgo valsts pārvaldes iestāžu budžetā šo funkciju veikšanai”. Nemot vērā, ka administratīvajiem reģioniem plānots nodot funkcijas, ko pašlaik veic valsts institūcijas vai arī uzdot pildīt jaunas funkcijas, attiecīgi šo funkciju izpildei būtu jāparedz valsts budžeta finansējums. Minēto funkciju finansēšana no pašvaldības budžeta varētu tikt veikta, ja pašvaldības brīvprātīgi par to vienojas.

Atzinumam pievienojam pielikumā Ventspils domes atzinumu par sagavoto konceptuālo ziņojumu un lūdzam to iekļaut Izziņā.

Pielikumā – Ventspils domes atzinums par Konceptuālo ziņojumu un pielikums - 18 lpp.

Priekšsēdis

(paraksts*)

Gints Kaminskis

Māris Pūķis 29197602

maris.pukis@lp.lv

Ivita Peipiņa 29197608

ivita.peipina@lps.lv

*Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu.